

Sarah Vanhee in de performance
Me and My Stranger, Foto Phile Deprez.

[K] **EEN SLUIPENDE GUERRILLA**
SARAH VANHEE ZET GEDACHTEN IN BEWEGING

Sarah Vanhee (°1980, Oostende) bedacht zichzelf ooit met een fictieve oevreprijs ter waarde van 50.000 euro, maar stuurde haar eigen doodsbericht uit nog voor de prijsuitreiking. Tijdens haar “ideeënveiling” werden onuitgevoerde artistieke ideeën per opbod verkocht. In haar werk komen dans, theater, filosofie, wetenschap en literatuur samen, in creaties die balanceren tussen fictie en realiteit.

Vanhee heeft wortels in de podiumkunsten – ze studeerde na een opleiding woordkunst in Leuven (2003) af aan de mimeopleiding in Amsterdam (2007) – maar haar werk evolueerde de laatste jaren sterk in de richting van de conceptuele kunst: niet langer het lichaam, maar een idee of concept vormt de basis van haar veelkantige creaties. Soms nemen die creaties de vorm aan van een performance, soms monden ze uit in een boek, een happening of een theatrale lezing. Vaak wil ze met haar basisidee maatschappelijke mechanismen blootleggen,

of door de politiek of media voorgekauwde frames in ons kijken en denken ontmaskeren. Dat klinkt abstracter dan het is, want ondanks de expliciete verschuiving van lichaam naar geest vertalen Vanhees ideeën zich steeds in lijfelijke, tastbare acties.

Neem nu *The Great Public Sale of Unrealized but Brilliant Ideas* (2009), een happening die door het wisselende spel van vraag en aanbod elke avond anders verliep en waarmee Vanhee “het creatieve idee”, in al zijn kwetsbare immaterialiteit, in een meedogenloos materiële context plaatste. Op sommige avonden werd onthutsend veel geld geboden voor zoiets “vrij” als een artistiek idee. *The C-project* (2010) was een onderzoek naar identiteit dat verschillende media tegelijk bespeelde. Vanhee kroop in de huid van romanpersonage Claire C. en lanceerde via de sociale fora een oproep om “medepersonages” te vinden voor haar. Verbazend veel mensen herkenden zichzelf in de fictieve karakters. Het project resulteerde zowel in een boek als in een performance. In de voorstelling *WeUsAll* (2009) daagde Vanhee het publiek uit

door het mee te nemen in een collectief “wij-verhaal” en te spelen met een onbehaaglijk makend verlies van individualiteit. Vanhee ziet haar projecten als een katalysator voor het denken: “Waar er vroeger vooral bewogen werd *in* mijn voorstellingen hoop ik er tegenwoordig iets mee in beweging te brengen. Ik probeer te ontdekken waarom we op een bepaalde manier naar een stukje wereld kijken, wie ons dat frame oplegt en hoe ik een alternatieve blik op dat frame kan bieden. De performance *Me and My Stranger* (2009) heb ik bijvoorbeeld gemaakt op een moment dat het extreem rechtse discours over ‘de vreemdeling’ erg sterk was. Op een gegeven moment stelde ik die term in vraag: ‘de vreemde’, wie is dat dan, over wie hebben we het eigenlijk? We gebruiken zo’n woord elke dag, maar de betekenis ervan raakt uitgehold. Ik voel de behoefte om daartegenin te gaan, om een heersend discours op zijn kop te zetten, om de frames om te draaien of te verdubbelen.”

Het valt op dat de strategie waarmee Vanhee een bepaald discours ontluistert doorgaans erg verhalend is. Wordt het publiek dan niet opnieuw meegezogen

in een representatie, gedachteloos ingezet als *tool* in functie van *just another story*, ditmaal dat van de kunstenaar? Vanhee: “Ik denk dat ik het spel eerlijk speel, omdat ik er op sta dat de mensen de spelregels kennen. De narratieve situatie waarin ik hen binnenvoer, is voor hen vaak even onvoorspelbaar als voor mij. Het is belangrijk om met je publiek *on equal ground* te staan.” Het verklaart misschien ook Vanhees voorliefde voor niet-theatrale contexten. Haar werk blijkt vooral te floreren in een openbare omgeving (een bankje in het park, een veilingruimte) waar het onderscheid tussen publiek en niet-publiek vervaagt. Iedereen is speler in hetzelfde grote narratief.

Die voorliefde voor het verhaal vloeit overigens ook voort uit een sterk geloof in het belang van en de existentiële kracht van verhalen. Vanhee: “Ik geloof niet in *de* realiteit. Ik zie op dit moment bijvoorbeeld een andere realiteit dan jij. Wie van ons heeft gelijk? De versplintering van de wereld is voor mij vanzelfsprekend. Elke mens is een wandelende verzameling verhalen. *We zijn* onze verhalen.” Goed, maar wie scheidt dan die verhalen?

We UsAll, een voorstelling van Sarah Vanhee, Foto Anna van Kooij.

Doen we dat zelf, of zijn we het product van andermans blik, van andermans verhalen *over* ons? Die vraag is bij uitstek aan de orde in *The C-project*, waar het romanpersonage Claire C. op zoek gaat naar de andere personages uit haar verhaal, om zich in de gesprekken met hen een identiteit te vormen. Uiteindelijk zijn het de ontmoetingen van Claire C. met haar medemensen die haar een identiteit verlenen. Het is een uitgesproken humanistische gedachte – we worden pas onszelf in de ontmoeting met de ander. Die idee is trouwens van toepassing op Vanhees volledige oeuvre. Haar acties gaan steeds in dialoog met een publiek, hebben dat publiek nodig om te bestaan. Vanhee: “In het bestuderen van bepaalde frames vergeet ik nooit dat het fundamenteel om de mens gaat. In wezen ben ik geïnteresseerd in hoe mensen met elkaar samenleven, welke vormen dat samenleven aanneemt, hoe die vormen transformeren in de tijd. Het verhalende en het conceptuele hoeven elkaar dus niet uit te sluiten.” In het najaar gaat bij het Gentse kunstencentrum CAMPO Vanhees volgende project in première. *Turning Turning (A Choreography of Thoughts)* onderzoekt de relatie tussen taal en denken vanuit een kaleidoscoop aan perspectieven: een neurowetenschappelijk, een religieus, een psychoanalytisch, een linguïstisch. Denken we eerst en spreken we dan, of zijn onze woorden onze gedachten voor? De voorstelling zal zich ontwikkelen als een improvisatorische trip in andermans hoofd. De tekst verandert avond na avond, in een eigen ritme en met een eigen dynamiek.

Vanhee infiltreert in onze denkkaders, zonder ze met een voorhamer aan diggelen te slaan. Bovendien laat Vanhee de ruimte die ze op steelse wijze in ons denken creëert open: ze vult die niet met een eigen ideologisch alternatief. Met haar werk wil ze zaken tonen en onttronen, maar het is aan de toeschouwer om daaruit conclusies te trekken. Dit activerende mechanisme doet denken aan de manier waarop de psychoanalyse functioneert: enkel wat de patiënt “zelf ontdekt” verankert zich in het bewustzijn. Vanhee zelf noemt zich liever maatschappelijk bewust dan maatschappelijk verantwoordelijk: “Ik ga voor de confrontatie door vragen te stellen, door te perverteren, door uit te vergroten. Mijn kunst ontstaat altijd in relatie tot anderen. Maar het gaat me er niet om daarmee een expliciet politieke

uitspraak te doen.” Het werk van Sarah Vanhee is als een sluipende guerrilla. En net daarom blijft het zo verdomd hardnekkig hangen.

EVELYNE COUSSENS

Sarah Vanhee bij Campo in Gent:

campo.ys.be/drupal/node/197

Vanhee bij Frascati in Amsterdam:

<http://www.theaterfrascati.nl/frascati-producties/nederlands/de-makers/sarah-van-hee>.

SARAH VANHEE, *The Miraculous Life of Claire C.*

Onomatopée, Eindhoven, 2010.